

MINISTER
SPRAWIEDLIWOŚCI

DWMPC-III.860.1.2020

Warszawa, 12 sierpnia 2020 r.

Pani

Lilijana Kozlovič

Minister Sprawiedliwości

Republiki Słowenii

Szanowne Pani Minister,

rodzina jest naturalną i podstawową komórką społeczną pełniącą doniosłe funkcje w społeczeństwie i powinna być w szczególności chroniona ze strony społeczeństwa i państwa. Wynika to wprost z art. 16. ust. 3 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne ONZ 10 grudnia 1948 r. Ochrona i wsparcie dla rodziny jest konieczne, aby we współczesnym świecie rodzina mogła wypełniać swoje funkcje. Powinna być udzielona w jak najwcześniejszym okresie, to znaczy już przy jej zakładaniu i przez cały okres trwania rodziny. Wsparcia wymaga w szczególności ochrona życia dzieci poczętych.

Chcąc wypełniać powyższe cele oraz mając na uwadze ciągłe zagrożenia jakie powstają przeciwko rodzinie, Ministerstwo Sprawiedliwości Rzeczypospolitej Polskiej proponuje wspólnie sporządzić Konwencję, która powinna zostać skierowana do możliwie szerokiego kręgu adresatów na arenie międzynarodowej i powinna w sposób uniwersalny i pozbawiony jakichkolwiek odniesień ideologicznych przedstawić prawa i obowiązki rodziny. Proponujemy, aby głównymi celami Konwencji były:

- ochrona praw rodziny i jej członków,
- zapobieganie i zwalczanie przemocy, w tym przemocy domowej,
- ochrona członków rodziny a zwłaszcza dzieci przed demoralizacją,
- rozwój współpracy międzynarodowej w zakresie zapobiegania i zwalczania przemocy, w tym przemocy domowej.

O ile powyższe cele mają charakter równorzędny i powinny znaleźć należyte odzwierciedlenie w postanowieniach konwencji, o tyle dostrzec należy, że jednym

z głównych współczesnych zagrożeń dla rodziny jest przemoc domowa spowodowana czynnikami patologicznymi, takimi jak uzależnienie od alkoholu i środków odurzających, uzależnienie od seksu, czy powszechna wulgaryzacja i seksualizacja obrazu kobiety w środkach masowego przekazu. Przemoc domowa uwarunkowana tymi czynnikami jest szczególnie szkodliwa dla bytu i jedności rodziny.

Oprócz w/w celów konwencja powinna zawierać niezbędne definicje, w tym definicję dziecka, rodziny i małżonków, a także definicję przemocy i przemocy domowej. Definicje powinny uwzględniać obowiązujące prawo międzynarodowe.

Rozumienie dziecka powinno opierać się na Konwencji ONZ o prawach dziecka, przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne 20 listopada 1989 r. z doprecyzowaniem dolnej granicy dzieciństwa. Zgodnie z tym założeniem dzieckiem jest istota ludzka od poczęcia aż do osiągnięcia pełnoletności. Takie ujęcie znajduje konsekwencje w dalszych postanowieniach konwencji, które uznają prawo dziecka m.in. do życia najwyższego poziomu zdrowia, wychowania w rodzinie i rozwoju. Konwencja powinna też określić rozumienie dobra dziecka, czyli stanu, w którym dziecko osiąga prawidłowy, całościowy i harmonijny rozwój osobowy z poszanowaniem jego godności i naturalnych praw.

Natomiast rozumienie rodziny powinno opierać się na więzach pokrewieństwa, powinowactwa i adopcji. I tak przez rodzinę uznaje się wspólnotę obejmującą małżonków i dziecko oraz rodzica i dziecko opartą na pokrewieństwie, powinowactwie lub adopcji. Heteroseksualny konkubinat również może stanowić rodzinę, jeżeli wychowuje się w nim ich wspólne dziecko lub dziecko jednego z nich. Takie ujęcie nawiązuje do socjologicznego pojęcia rodziny dużej, złożonej nie tylko rodziców i dzieci, ale także dalszych krewnych i powinowatych. Definicja ta nie pomija tzw. rodzin niepełnych, a także adopcyjnych oraz tworzonych przez więzy pokrewieństwa nie oparte na małżeństwie (konkubinat). Niemniej jednak instytucja małżeństwa pozostaje zarezerwowana wyłącznie dla związku kobiety i mężczyzny zawartego zgodnie z prawem państwa strony.

W konwencji należy odstąpić od kulturowo – społecznego rozumienia płci i przemocy wobec kobiet uwarunkowanej nierównym stosunkiem sił pomiędzy kobietami a mężczyznami, który na przestrzeni wieków doprowadził do męskiej dominacji. Termin płeć powinien być rozumiany jako zespół cech biologicznych w tym genetycznych pozwalających na obiektywne rozróżnienie między kobietą a mężczyzną.

Kolejna część konwencji powinna zostać poświęcona podstawowym zasadom, takim jak:

- małżeństwo, rodzina, macierzyństwo i ojcostwo znajdują się pod szczególną ochroną państwa – strony;
- prawo rodziny do korzystania z praw człowieka i podstawowych wolności, a w szczególności wolności myśli, sumienia i wyznania, wolności słowa, wolności gospodarczej, nie zakłóconego korzystania z własności prywatnej oraz prawa do ochrony życia prywatnego i rodzinnego;
- prawo rodziny do autonomii wobec władz publicznych;
- zasada szczególnej ochrony dziecka przed i po urodzeniu;
- zasada równego traktowania i niedyskryminacji przez organy władzy publicznej, instytucje i osoby, obowiązane do udzielania ochrony, pomocy oraz wsparcia rodzinom;
- zasadę wykluczenia ograniczenia autonomii państwa w zakresie związków małżeńskich,

Oddzielny rozdział konwencji powinien zostać poświęcony instytucji małżeństwa i rodzinie.

Konwencja powinna uznawać prawa kobiet i mężczyzn w wieku małżeńskim do zawarcia małżeństwa i założenia rodziny, a także wprowadzać zakaz zmuszania do zawarcia małżeństwa oraz zakaz ograniczania i utrudniania posiadania potomstwa.

Ważnym elementem przyszłej konwencji powinno być podkreślenie – wynikającej z naturalnego porządku rzeczy - odpowiedzialności rodziców za dzieci oraz obowiązków i praw rodzicielskich, w tym:

- prawa do wychowania dziecka zgodnie z własnymi przekonaniami, zwłaszcza religijnymi i moralnymi,
- wolności wyboru właściwych metod i form wychowawczych oraz edukacyjnych odpowiednich do stopnia dojrzałości dziecka,
- prawa dziecka do tożsamości, w tym przekazania dziecku tożsamości narodowej (swojej kultury, religii oraz języka ojczystego).

Oddzielnie należałoby uregulować prawa dziecka, a w szczególności jego niezbywalne prawo do życia od momentu poczęcia i do ochrony przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem, demoralizacją, zaniedbaniem lub innym złym traktowaniem. Konwencja powinna podkreślać, że państwo – strona będzie we wszystkich działaniach dotyczących dzieci dążyć do najlepszego zabezpieczenia dobra dziecka. Wśród innych praw dziecka należałoby wymienić:

- równość wobec prawa,

- prawo do poznania swoich rodziców i związany z tym zakaz surogacji,
- prawo do wychowania w rodzinie i do utrzymywania relacji z każdym z rodziców i z innymi osobami bliskimi.
- zakaz handlu dziećmi, zakaz pobierania organów,
- zakaz utrudniania dziecku porozumiewania się w języku jednego z rodziców,
- prawo do przyjaznego traktowania dziecka przez organy państwa – strony, w szczególności przez wymiar sprawiedliwości oraz prawo dziecka do wysłuchania go w każdej sprawie, która go dotyczy.

Wzorem funkcjonujących w niektórych regionach świata konwencji ukierunkowanych na zwalczenie przemocy wobec kobiet lub przemocy domowej, konwencja o ochronie praw rodziny powinna zawierać postanowienia dotyczące zapobiegania i zwalczania przemocy. Przepisy te mogłyby zostać oparte na przepisach konwencji Rady Europy z wyłączeniem postanowień warunkujących przemoc płcią społeczno-kulturową. Treść materialno-prawna tych przepisów była powszechnie akceptowana przez środowiska obrońców praw człowieka, dlatego też zasadne jest ich pozostawienie w kształcie zgodnym z polskim rozumieniem praw człowieka.

Jednocześnie proponuję wprowadzenie następujących ogólnych zobowiązań państw – stron związanych ze zwalczaniem przemocy:

- przyjęcie środków ustawodawczych i innych w celu ustanowienia i wdrożenia ogólnokrajowej polityki antyprzemocowej,
- obowiązek przeznaczenia odpowiednich środków finansowych i zasobów ludzkich celem realizacji polityki antyprzemocowej,
- wspieranie organizacji pozarządowych zajmujących się zapobieganiem przemocy,
- obowiązek przyjęcia środków ustawodawczych i innych, zmierzających do zapobiegania i karania wszystkim formom przemocy objętym zakresem konwencji,
- obowiązek promowania programów na rzecz podnoszenia świadomości społecznej, w tym wprowadzenia treści antyprzemocowych do programów nauczania na wszystkich etapach edukacji,
- obowiązek zorganizowania odpowiednich szkoleń osób mających zawodowy kontakt z ofiarami lub sprawcami wszystkich aktów przemocy.

Projekt konwencji powinien też zobowiązywać państwa do adekwatnej reakcji przez środki cywilno-prawne i karno-prawne.

W zakresie środków cywilno-prawnych państwo powinno gwarantować przede wszystkim dostęp dla ofiar przemocy do odpowiednich środków prawa cywilnego przeciw sprawcy, w szczególności prawo domagania się odszkodowania od sprawców za każde przestępstwo wymierzone w rodzinę. Ważnym aspektem konwencji powinno być też zapewnienie, by małżeństwa zawarte pod przymusem mogły być unieważniane, anulowane lub rozwiązywane bez nadmiernego ciężaru finansowego lub administracyjnego dla ofiary.

W sferze prawa karnego konwencja powinna zawierać przepisy zobowiązujące państwa do ustanowienia swojej jurysdykcji wobec przestępstw wymierzonych w rodzinę oraz do kryminalizacji m.in. następujących zachowań:

- przemocy fizycznej i psychicznej,
- nękania,
- przemocy seksualnej, w tym zgwałcenia, molestowania seksualnego,
- przymusowych małżeństw i okaleczanie narządów płciowych kobiet,
- przymusowej aborcji i sterylizacji,
- pornografii dziecięcej,
- prostytucji.

Biorąc pod uwagę powyżej przedstawione założenia do stworzenia międzynarodowej konwencji ochrony praw rodziny zachęcam Panią Minister do wspólnego wysiłku na rzecz dalszej współpracy. Będę z zainteresowaniem czekał na odpowiedź Pani Minister co do potrzeby oraz kształtu przyszłej konwencji.

 uprzejmie szanunku,

z upoważnienia
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI,

Marcin Romanowski
PODSEKRETARZ STANU

